

ZGODILO SE JE V PETEK, ŠESTEGA MARCA 1998, V ŽLEBU POD KALVARIJO

PLAZ POD KREDARICO

MARKO NAHTIGAL*

Po podatkih **Nejca Gartnerja**, opazovalca v sinoptični postaji Kredarica, je v četrtek, 5. marca 1998, Kredarico in okolico prešla fronta. Še pred tem je ob močnem vetru in podhlajeni megli poledenela površina snežne odeje. Sledila je kratka nevihta, padlo je okrog 15 cm snega, pretežno babjega pšena, katerega zrna se med seboj ne vežejo. Ker se je hkrati dvignil silovit veter s hitrostjo do 130 km/h, je odnašal sneg s privetnih pobočij ter ga odlagal na zavetjih. Ogolil je vse, kar je dosegel. Najmanj dve tretjini ledenika, pa tudi okolica Kredarice so razen redkih kotanj ostali goli. Zameti so bili debeli do 50 cm.

UVOD

V petek, 6. marca 1998, je bilo vreme sončno, temperatura je bila zmerno nizka. Hitrost vetra je le počasi upadala in je bila tudi še zvečer tolikšna, da je močno ovirala in otežkočala hojo.

Tako vreme poraja klože, v zavetju mehke, na privetju trde. To se je dogajalo tudi na pobočjih okrog Kredarice in Kalvarije; po posameznih žlebovih je bilo snega tudi do pol metra.

V teh predelih je iz preteklih časov znanih precej primerov, da so plazovi nosili gornike, smučarje in tudi vremenske opazovalce s Kredarice. Posadke so se tu menjale peš, zato so po slabih izkušnjah na kritičnem prehodu pod Kalvarijo napeli jeklenico. Zaradi varnosti so se med prečenjem nanjo po potrebi pripeli z vponko in vrvice.

Zakonca **Marko** in **Irena Nahtigal** sta se zgodaj popoldne tega dne iz Krme odpravila na Kredarico. Opremljena sta bila, kot se za tako turo in čas spodobi. Imela sta vse potrebno, tudi lavinski žolni in lavinsko lopato, za spremljevalca pa svojega psa Runa, ki je izšolan za reševanje iz plazov. Marko je član PGRS Škofja Loka in vodnik lavinskega psa.

Hoja iz doline je potekala brez težav. Hodila sta s smučmi in srenaci na nogah, sneg se ni prediral. V nižjih legah je bil veter pohleven, z višino se je njegova moč večala.

Ko sta zavila na zimsko pot v žleb pod Kalvarijo, sta snela smuč, hodila pa brez derez, ker se je dalo varno hoditi tudi brez njih; sneg se je namreč nekoliko vdiral. Okrog šeste ure sta srečno prešla tudi kritično območje, kjer se pogosto trgajo plazovi.

Čim bolj sta se bližala robu, bolj je razsajal veter; pod robom je Ireno kar prevračalo. Če bi šla naprej, bi hitro

prišla na kopni rob, kjer bi na spihani stezi zgodba s plazom gotovo odpadla; bilo bi pa naporno zaradi vetra in najbrž tudi nevarno za zdrs na ledenih tleh. (Op. P. Š.)

PLAZ

Priložnost je hotela, da so se tedaj s Kredarice naravnost po žlebu kar na célo spuščali trije madžarski gorniki, ki so se vračali v dolino. Misli sem si: »Če gredo oni, zakaj ne bi šla tam, v zavetju, tudi midva?«

Zavila sva torej na desno, proč od vetrovnega, a spihane roba, proti vpadnici grebena Rži.

Sneg se je tam že bolj udiral. Večkrat sem se močno vdrl in postalo mi je sumljivo. Nenadoma sem zaslišal top zvok, pod menoj je počilo, nad seboj sem uzrl nastajajočo napoko.

Plaz se je sprožil v višini kakih 2400 metrov in se spustil okrog 40 metrov globoko po jugovzhodnem pobočju. Debelina napoke je bila med 20 in 40 centimetrov. Irena sem zavpil: »Beži, plaz!«

Vdrl sem se do pasu, z nogami nisem mogel nič, bile so blokirane v plazovini. Videl sem, kako plaz na moji desni strani pobira in odnaša Ireno in pri tem kar nekako pozabil nase. Smuč in palice, ki sem jih nosil v rokah, sem spustil, ker me je vleklo v plazovino.

Potem sem opazil, kako se plazovina guba in nabira in si misli: »Zdaj me bo stisnilo!«. Roki mi je rinilo navzgor, k obrazu. Glavo mi je nagnilo nazaj.

Takrat me je za nekaj časa – za nekaj trenutkov, sekund, minut, kdo bi vedel kako dolgo – zmanjkalo. Ne spominjam se ničesar; prvo, kar sem spet zaznal, je bilo nekakšno brskanje, bobnanje ob glavi, zdelo se mi je, da je nad menoj Runo. Ta me je toliko odkopal, da sem si osvobodil desnico in se začel reševati iz plazovine. Noge so bile v njej še povsem negibne.

V plazu sem obležal na trebuhu, z glavo obrnjeno proti dolini. Kopal sem z rokami in hlatal za zrakom, pri čemer sem zajemal tudi sneženi prah. Nemudoma sem ukazal psu, naj išče Ireno; pognal se je in takoj začel kopati.

Sam sem se še naprej trudil, da se rešim iz snega, hkrati pa s pogledi oprezal za morebitnim novim plazom.

Končno sem bil prost. Vstal sem in odpel lavinsko žolno, da bi poiskal Ireno. Bila je povsem zasuta in je ni bilo videti.

Sodeč po Runovi glavi, ki je rinila v sneg na levi, nekako 10 metrov nad menoj, je bila kakih 20 do 40 centimetrov globoko. Ustavila se je više od mene in v enaki legi, z glavo proti dolini, ležeč na trebuhu. Roke so bile na hrbtu, s palicami na zapetjih. Morda jo je prav zaradi njih in nahrbtnika z navezanimi smučmi potegnili globlje v sneg in se je prej ustavila. S skupnimi močmi je bila tudi ona hitro spet na nogah.

UKREPI PO PLAZU

Bila sva céla, a nekoliko prizadeta zaradi nepričakovane nege in nevarnega doživetja. Najine moči so nekako uplahnile.

Z žepno UKV postajo sem takoj poklical Kredarico, kjer pa me niso slišali. Morda sem tudi po nerodnosti izbral napačen kanal. Ker ni bilo odziva, sem poklical kogarkoli in takoj dobil zvezo z Drago 1 – načelnikom PGRS Radovljica. Povedal sem mu, kaj se je bilo zgodilo. Nemudoma je poklical tudi sam in vzpostavil povezavo s Kredarico.

Prosil sem, naj nama nekdo pride naproti. Potrebna sva bila moralne opore in človeške družbe, pa tudi pomoči, saj bi Irena po zasutju v plaz u težko sama tovorila težak nahrbtnik. Zaradi pozne ure je bilo že tudi temno.

Če ne bi imela te možnosti, bi seveda poskusila iti sama naprej, lahko pa ne bi bilo. Morda bi si morala pripraviti bivač v snežni luknji – če bi se jo v tistem snegu in vetru sploh dalo narediti.

Kmalu je bil pri nama **Janez Gartner**. Z roba pri Kredarici naju ni videl. Runo ga je sprejel z laježem in renčanjem. Moral sem ga pomiriti in mu nekako dopovedati, da nama prihaja na pomoč.

Nato smo z Janezom s precejšnjim naporom zlezli na greben, kjer smo si zaradi močnih sunkov vetra morali občasno pomagati tudi z rokami. Lezli smo po vseh štirih. Janez, ki se spozna na tamkajšnje razmere, naju je izkušeno opozarjal, kdaj se je treba pritajiti, da nas ne odnese. Prek roba pa je veter kar naprej nosil sneg in gradil zamete.

NA VARNEM

Na Kredarici smo si potem oddahnili in opomogli. Zunaj je spokojno, kot da se ni nič zgodilo, svetil krajec, mi v koči pa smo razpravljali o dogodivščini in bili dobre volje. Plaz je šele kasneje, po nekaj urah, »prišel za nama«. Spala sva slabo, prav tako še tudi naslednje dni doma. Za spomin sva staknila še prehlad. Naslednjega jutra, v soboto, 7. marca letos, sva se okrog 10. ure vračala v dolino. Smuka je bila krasna, tudi vreme je bilo lepše kot prejšnjega dne. Veter se je skoraj povsem umiril, sproščena pa vendar nisva bila. Na kraju, kjer naju je zasulo, je bilo videti kup snega; prek noči ga je pridno nanašal veter.

NEKAJ OPAŽANJ

Irena je v plaz u dobila poškodbe po komolcih, kolenih in glavi. Meni je plaz polomil palice. Preden naju je zajel plaz, sem razmišljal o plavalnih gibih. Ko je šlo zares, se ni dalo nič storiti; sneg naju je vezal, čeprav ni bil močno sprjet (mehka kloža). Tudi z votlino za dihanje ni bilo nič. Roke nama je plazovina sukala po svoje. Ireno so dodatno onemogočale še palice na zapestjih, ker jih pred nesrečo ni snela iz zank, ko bi to še lahko storila.

Mene je tlačil v sneg tudi nahrbtnik. Ob splazitvi sem izpred oči najprej izgubil ženo, nato še psa, ki pa je na srečo ostal prost in nama je takoj pomagal ter se pri tem odlično izkazal.

Vse do Zgornje Krme je hodil pred nama, v žlebu pod Kalvarijo pa je spremenil svoje obnašanje. Kljub ukazom se je smukal okrog naju, naju z glavo suval v kolena in poskakoval. Mislil sem, da to počne zaradi utrujenosti, da se je naveličal hoje, v resnici pa je morda čutil nekaj, kar nama ni bilo očitno, in se bal nevarnosti.

Na poti v koč u je tudi njega močno zdeloval veter. Nepristano se je vračal k nama in tiščal gobček v kolena. Hodil je samostojno.

Preden neham, se moram zahvaliti Nejc u in Janezu Gartnerju. Pomagala sta meni in Ireni, že prej pa še marsikomu drugemu. Brez njune pomoči bi se stvar lahko slabo iztekla, če ne bi zmogla vzpona do Kredarice in bi se ne dalo izkopati snežne luknje ali se vrniti v dolino.

Janez in Nejc sta tisti večer oziroma noč čakala najavljene goste, vendar potem niso prišli. Lahko bi vsaj sporočili, da jih ne bo. Mar ne vedo, da tako po nepotrebno delajo skrbi in negotovost dobrim ljudem?

Dušan Polajnar načelnik GRS

Slovenski gorski reševalci imajo od 18. aprila novega načelnika Komisije za GRS: 15 od 17 glasov, toliko je namreč postaj, je na tajnem glasovanju dobil 43-letni **Dušan Polajnar**, gorski reševalec – letalec, inštruktor in gorski vodnik z Dovjega, sicer član Postaje GRS Mojstrana. Njegov namestnik je **Drago Kupnik**, nekdanji delavec Ministrstva za notranje zadeve in prejšnji načelnik Podkomisije za letalsko reševanje. Dosedanjemu načelniku GRS **Danilu Škerbineku** so se slovenski gorski reševalci na volilnem zboru GRS v Žalcu zahvalili za 15-letno načelovanje z umetniško sliko.

Dobrih sedem ur so delegati vseh postaj GRS porabili, da so končali svoj volilni zbor v Žalcu. **Filip Bence**, trziški gorski reševalec in inštruktor, je predlagal dodatno točko dnevnega reda o tragediji na Okrešlju – in uspel, ta točka pa je potem postala osrednja – in je še vedno nedorečena.

Podrobno bomo o tem zboru slovenskih gorskih reševalcev poročali v naslednji številki.

M. K.